

ORANJE NASSAU- MECKLENBURG SCHWERIN

1901 - 7 FEBRUARI - 1926

NU HET VOLK VAN NEDERLAND HET zilveren huwelijksfeest van zijn Koningin meeviert in dankbaar gedenken, betreft die dankbaarheid misschien niet in de allereerste plaats het groote voorrecht, dat deze gedenkdag beleefd wordt door een volk, dat het zilveren Echtbaar in zijn midden wil hebben en mag hebben. Ik denk aan het 25-jarig huwelijk, door het Belgische Koningspaar in 1925 herdacht . . . in Britsch-Indië, zóó ver van huis, omdat het aan het bewind zijnde Kabinet niet wilde medewerken aan een zoodanige herdenking, dat zij zou staan in het midden der volksvreugde. En temeer zijn we verheugd, omdat onze Koningin, overstelpd door de viering van haar Regeeringsjubileum van 1923, maanden geleden reeds gevraagd heeft, dat thans dit huislijk gedenken niet door feestgedruisch zou worden begeleid. Een verzoek, dat vooral aan kracht gewonnen heeft door de groote ramp, die een deel van ons land getroffen heeft en waarin ons Vorstenpaar zoo geheel heeft gedeeld, van welke deelneming de bewijzen zijn gegeven door woord en daad.

Door kostbare geschenken had men uit allerlei kring ook willen toonen, dat men blijde was met de blijden, doch het koninklijk paar verzocht uitdrukkelijk, om, voorzoover nog mogelijk, de bijeengebrachte sommen te besteden in het belang van de getroffen en door den watersnood. Het Nederlandsche volk wilde zijn blijdschap toonen tegenover het Vorstenhuis, terwijl Koningin en Prins op grootsche wijze uiting gaven van hun medelijden en liefde voor hun volk.

In een tijdperk, dat gedreund heeft van den val veler tronen en veler vorsten, staan Nederland en Oranje er nog als de tastbare bewijzen van Gods bescherming. En wij ervaren met ons zilveren Echtbaar, dat 25 jaren niets afgedaan hebben van de liefde van een volk tot zijn Vorstin en haar Gemaal, omdat zij te zamen hebben geleefd uit de overtuiging, dat

„Hij, die op Gods bescherming wacht,
„Wordt door den hoogsten Koning
„Beveiligd in den duistren nacht,
„Beschaduwd in Gods woning.”

Een huiselijk feest. Ja, maar in het Paleis. En al is een Paleis geen glazen huis, het staat toch niet zóó afgezonderd en het is toch niet zóó gesloten, dat het volk van Nederland geen kans ziet, er zijn vreugdezangen te doen doordringen. Als Prinses Juliana geboren wordt — een huiselijk feest! — toont het dat wel anders.

Een huiselijk feest allereerst. Zeker, dat wel. En daarom treden wij eerbiedig terug, als de eerste gelukwensch gebracht wordt door haar, die de eenige is, van wie Koningin en Prins den fakkel der geslachten kunnen overdragen aan hun Dochter. Ja, voor Koningin Emma, zooals we haar nog zoo graag noemen, is de komende vierdag vol van blijde herinnering, vol ook van dankbaarheid, dat zij dit vreugde-uur mag beleven.

Prins Hendrik was zeven jaar oud, toen hij zijn vader verloor, en onze Koningin was tien jaar, toen zij haar vader ten grave zag dalen. Beiden echter mochten hun moeder tot in hoogen leeftijd behouden; de Prins

tot 1922, toen Groothertogin Marie, in Den Haag vertoevende, stierf; en Koningin Wilhelmina heeft haar lieve moeder nóg. En wij weten, dat zij in deze goede moeder een raadgeefster heeft gehad en nóg heeft, als weinig vorsten of vorstinnen hebben.

Een huiselijk feest allereerst. Zeker, dat óók. Een feest van blijde en dankbare ouders met hun dochter. Den 30^{en} April van het jaar 1909, des morgens om 6.50, had het Koninklijk gezin die heerlijke volledigheid bereikt, welke man en vrouw tot de schoonste eenheid opvoert. Om het kind! . . . Ja, om het kind van Oranje en Mecklenburg hebben er geweest van blijdschap in die dagen, en het zilveren feest ontleent z'n liefsten glans aan het bezit van de zestien-jarige, de jongste telg uit het Huis van Nassau, Neerlands hope, zij het eens: de vervulling.

Maar nu laat het volk van Nederland zich dan ook niet langer terughouden van het huis der blijdschap en het staat op zijn heerlijk recht: onze Koningin en onze Prins te mogen toejuichen om wat zij in deze 25 jaren hebben mogen ontvangen van den Almachtige, die Nederland en Oranje aan elkander bindt, zoolang zij aan Hem vasthouden.

Hoe zij elkaar vonden . . .

Ja, evenals van de meeste huwelijken, is ook van het huwelijk tusschen Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik de oorsprong aan nieuwsgierige blikken onttrokken door den sluier der liefde. Gelukkig ook maar! Toch was niet de verloovingsdag het tijdstip, waarop voor het eerst die sluier werd weggeschoven. Dat was een paar dagen vóór 15 October 1900. Reeds herhaaldelijk hadden Koningin Emma en haar dochter te Höchst bij Darmstadt Prins Hendrik ontmoet, en toen, ook in 1900, de Erfprins van Wied te Potsdam werd gedoopt, waren zij al geen vreemden meer voor elkaar. Kort en tijd later reed een jongmensch op de fiets in de omstreken van König. Hij heette Graaf van Bülow, maar hij was Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin. Een heer houdt hem staande en brengt hem deze boodschap over: „Z. D. H. Hertog Hendrik wordt hedenmiddag ten paleize te König verwacht.” Nu wist de wielrijder genog; men had hem den sleutel van de vervulling zijner liefste wenschen in handen gegeven. En als straks de Koninklijke bruid nog eens rondspeurt tusschen de huwelijksgeschenken van 25 jaren her, dan zal zij een teekening vinden, waarop die ontmoeting tusschen Hertog Hendrik en den Kamerheer van Koningin Emma in beeld is gebracht.

Natuurlijk is dat tijdstip, plus al wat daarna gebeurd is, den historieminnenden Nederlander niet genoeg geweest. Was dat voor 't eerst, dat de Huizen van Oranje en Mecklenburg in verwantschap traden? En wat was die Hertog voor een landsman? Zijn afkomst? Zijn persoon en karakter? En dat is nóg zoo: rond de blijde herdenking van 7 Februari 1926 weeft zich de belangstelling vooral weer naar den Prins, van wiens geschiedenis men zooveel minder weet dan van die onzer Koningin, wier leven zich van de wieg af in het midden van haar volk ontplooidde.

Nu dan, de stamhuizen van 't Bruidspaar zijn al heel oud. Kan men in Mecklenburg teruggaan tot 1125, toen Niclot, de vorst der Obotriten, Kessinen en Circipanen den grondslag legde van het Mecklenburgsche Huis, — van Oranje voeren ons de oorkonden terug tot 915, toen Keizer Koenraad I het Hofgoed Curtis Nassowa ten geschenke gaf aan het St. Walpurg-stift.

En van de burcht Nassau weet men het jaar 1101 als jaar van stichting te noemen.

Het jaar 1900 was voorts niet het eerste, waarin Oranje en Mecklenburg elkander „vonden.” Een der zestien kwartieren in het wapenveld van Stadhouder Koning Willem III was het Mecklenburgsche, en op 27 Mei 1708 zag men te Leeuwarden het huwelijk voltrekken tusschen Prinses Sophia van Nassau-Dietz en Hertog Karel Leopold, een Mecklenburger. Op 23 October 1799 werd opnieuw een band gelegd tusschen de twee Huizen; toen huwde Hertog Frederik Lodewijk, zoon van Frederik Frans I van Mecklenburg met de Grootvorstin Helena Paulowna van Rusland, de overgrootmoeder van Prins Hendrik van Oranje. De derde verbintenis was die van 7 Februari 1901, te 's-Gravenhage. ☞

Het Noorweegsche Blokhuis van den Prins

Hebben school en liefde voor 't Vorstenhuis ons de geschiedenis van Oranje om zoo te zeggen van buiten geleerd, Mecklenburgs historie week na 1901 weer terug achter de Duitsche grenzen. Nu trekken wij haar gretig weer in 't licht, want zij leert ons den Prinselijken bruijom kennen.

't Moet wel een goedmoedig volk zijn, dat mannen als Fritz Reuter opleverde, al heeft het ook figuren als Blücher en Moltke en kunstenaars als Hans von Bülow en von Flotow voortgebracht. Ik vond nog iets anders teekenends van de Mecklenburgers geboekt: de Zuid-Duitsche boer, las ik ergens, moge op elke vijftig woorden twaalf vloeken noodig hebben, de Mecklenburger heeft dat niet.

Het land van Prins Hendrik, dat ± 600.000 inwoners telt, heeft ongeveer 1/3 van de oppervlakte van ons land. Landbouw en veeteelt zijn er de hoofdbronnen van bestaan.

Hoog boven de Residentie Schwerin rijst het Hertogelijk slot, een indrukwekkend gebouw in den vorm van een onregelmatigen zeshoek, gekroond door een koepel van 55 Meter hoogte, waarop het vergulde beeld van den aartsengel Michaël geplaatst is. Het ruitersbeeld van Koning Niclot, den stichter van het Mecklenburgsche Huis, herinnert al evenzeer aan lang vervlogen dagen als het beeldje van „Petermännchen,” den slotgeest van 't Mecklenburgsche Huis. (Rostock, de hoofdstad heeft een in 1419 gestichte Universiteit.)

In dat slot nu vinden wij den „Hertog met blond' haren” in zijn eerste levensjaren. Zijn vader, Frederik Frans II, moet het ernstig bedoeld hebben met de opvoeding

zijner vier kinderen, waarvan Hendrik Vladimir Albrecht Ernst, geboren in 1876, de jongste was. De oudste was een dochter, Elisabeth, en haar volgden de jong gestorven Frederik Willem en Adolf Frederik, van welken laatsten men zich een tocht door Indië zal herinneren, dien hij een paar jaren geleden gedaan heeft.

Van de opvoeding van Prins Hendrik zijn Dr. Kliefoth en later Dr. Sander de geestelijke leiders geweest. In het ouderlijk huis kende men het dagelijksch gebed en regelmatig kerkbezoek, terwijl des Zondags vóór den kerkgang een hoofdstuk uit de Evangeliën werd gelezen, dat den vader aanleiding gaf, er met zijn kinderen over te spreken en na te gaan, of zij 't begrepen hadden. Zoo werden althans eerste indrukken gevestigd, die den Prins niet vreemd deden staan tegenover de geestelijke sfeer, waarin zijn Bruid was groot gebracht, en waaraan een onschuldig versje herinnert, dat zij in haar jonge jaren leerde: „Ik ben een kind, van God bemind, en tot geluk geschapen.” ☞

Naar 's lands wijs moest ook Hertog Hendrik al heel jong kennis maken met het zwaard. Denk u in: op zes-jarigen leeftijd werd hij al gedrield voor 't militaire leven, en zeven jaar oud, krijgt hij al zijn eerste rijles. Achttien jaar oud, was de Hertog gereed voor de inlijving in het leger, en kwam hij te Berlijn in garnizoen. Twee jaar later deed hij te Metz zijn officiers-examen en werd hij te Potsdam gedetacheerd. Dat heeft geduurd tot 1899, en sedert dien vinden wij den Prins alleen nog als non-actief of, zooals na 1901, à la suite van het Nederlandsche leger.

Gelukkig zijn in het levensbeeld van Prins Hendrik betere en bekoorlijker trekken te onderkennen. Wat zijn persoonlijke hoedanigheden betreft, herinneren wij ons gaarne de indrukken van zijn gouvernante Miss Bellamy, die hem beschreef als een jongen „met een aanhankelijk en goed hart, nimmer zoo gelukkig als wanneer hij anderen een genoegen kon doen.” Zekere goedmoedigheid, ook nu nog in de Hofkringen van onze Residentie bij hoog en laag gewaardeerd, heeft den Prins niet belet een . . . geweldig jager te zijn. Daarvan zit zeker ook wel iets in zijn zinspreuk: „Recht-uit is de beste weg,” dien hij tijdens de ontzettende Berlin-ramp te Hoek van Holland heeft omgezet in

De Prins als jager

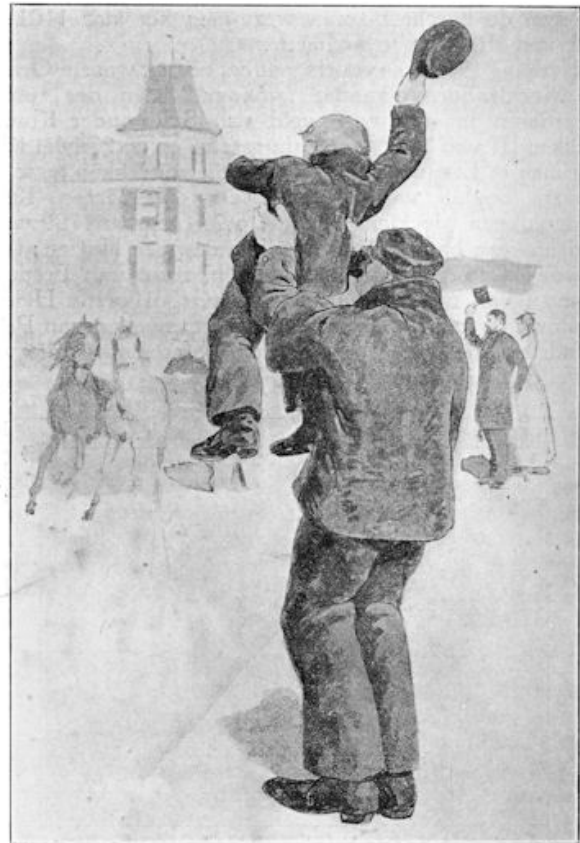
daden, welke hem toen reeds een plaats in het hart van ons volk hebben verzekerd, en waarvan in het Huisarchief nog een prachtig monument wordt bewaard.

Tot de liefste wenschen van Hertog Hendrik behoorde in zijn jongelingsleeftijd, een Noorsch blokhuis te zien gebouwd op het Hertogelijk domein. Die wensch is vervuld, toen hij twintig jaar werd, en daar was het hem een genot, met broers en zusters onder de jacht-trofeeën te kouten over de geneugten van het jagen. En er waren al mooie trofeeën te bewonderen. In 1894 toch was Prins Hendrik naar Britsch-Indië en Ceylon geweest. (Ook in Kashmir, van waaruit onze koene landgenoten, het echtpaar Visser-'t Hooft, verleden jaar hun schitterende ontdekkingstochten hebben gedaan.) En daar had hij naar hartelust kunnen jagen op olifanten, buffels, krokodillen, enz. Ja, toen al was rechtuit de beste weg. Hij schoot een krokodil, maar 't dier was nog niet dood. De aanvaller erop los, en tot schrik van zijn tochtgenoten, pakt hij het monster bij den staart, sleept het den oever op en maakt het af. Zoo iets moet meer voorgekomen zijn.

Die jachtlust heeft Prins Hendrik nooit verlaten; ook nu nog leest men telkens van jachtpartijen, waaraan hij deelneemt. In het Grünhaus, dat is het witte gebouw, dat hem in den slottuin tot persoonlijk verblijf diende, toen hij (van 1899) dagelijks drie à vier uur aan de Regeerings-departementen van Mecklenburg werkte, om zich te bekwamen in de Staatshuishouding, hingen in de rookkamer talrijke doodskoppen van apen, ook al jachttrofeeën van verre reizen.

En nu zou men misschien het vonnis al willen vellen: dus een hartstochtelijk jager, een dito rooker, een moedige hertog... Zeker, dat alles, maar ook nog wat anders, want in de vrije uren van zijn eersten garnizoenstijd was Hertog Hendrik ook... schrijnwerker. Men weet, dat alle vorstenzonen in Duitschland een ambacht moeten leeren (een gewoonte, die jammer genoeg in tal van kringen niet wordt nagevolgd), en dat de jonge militair dat ambacht te Berlijn goed geleerd heeft, bewijzen de kooien en hokken, die hij later zelf getimmerd heeft voor zijn vogels, vossen en honden, waarvan hij zeer veel hield. Wij weten, dat die liefde hem in ons land is bijgebleven. Hoe vaak zien we hem in de Residentie niet wandelen met zijn „Däckel," indertijd zelfs met een... jong hert.

Die kennis van het ambacht heeft later geleid tot belangstelling in de mechaniek. In den tijd, vlak voorafgaande aan de verloving van den Prins met onze Koningin, kende hij de verschillende stelsels der stoom-

Een oude, van het echte zeerobben-geslacht, pakt een jongske op en houdt het de Koningin tegen. „Kom Aerntje, jog, het vaeder oe nit gelert veur die Keuninginnen te knekken!"

werktuigen nauwkeurig. En van zijn bezoeken aan bedrijven of musea in ons land herinnert menig geleider zich met genoegen 's Prinsen groote belangstelling: „Hoe zit dat in elkaar?"

Eenvoud en gemoedelijkheid, zijn bekende karaktertrekken, hebben Prins Hendrik ook in den luister van het Nederlandsche Hofleven niet verlaten. Men kan het hem zoo goed aanzien, dat het gala hem zooveel minder aantrekt dan het veld-tenuue. Verlaten heeft hem ook niet zijn aanhankelijkheid. Telkens, wanneer hij weer even 't familieslot bezoekt, worden de oude getrouwen van het Hertogelijk Huis verrast met een: „Ik kom nog 's even kijken." Was het al niet zoo in den stamtafelstijd, als de jonge Hertog uit zijn met een H gesierde tumbler de bieravonden bij Küchenmeister kwam doorbrengen? En als 't er dan zoo heel leeg was, dan wipte hij vlug bij Küchenmeister en diens vrouw binnen: „Ik kom maar even bij jelui zitten, 't is daar zoo eenzaam." ❏

Het ligt niet in de bedoeling van dit artikel om den lezer nog weer eens al den hofluister en de volksvreugde te beschrijven, die rond den 7^{en} Februari 1901 oog en hart hebben geboeid. Nadat de Koningin-Moeder met haar dochter 15 October 1900 op Het Loo was teruggekeerd uit Duitschland, werd op den 17^{en} in een proclamatie „Aan Mijn Volk" de verloving bekend gemaakt. „Ik zal slechts den man huwen, dien ik liefheb," zijn de woorden der Koningin, waarmee

„De Koningin rijdt uit!"

alle gissingen naar politieken of anderen oorsprong van dit huwelijk ter zijde zijn geschoven.

Tusschen den dag der aantekening (21 Jan. 1901) en dien van het huwelijk kwam de Hertogelijke bruidegom in de Residentie aan. Op den huwelijksdatum was Koningin Wilhelmina twintig jaar, vijf maanden en zeven dagen oud, en het is wel een bijster treffende

Gebak voor de Koninklijke Bruid

samenloop geweest, dat Koningin Emma, toen zij huwde, twintig jaar, vijf maanden en zeven dagen oud was!

Den Zondag vóór het huwelijk kerkte het Bruidspaar bij Dr. van Gheel Gildemeester, die sprak over Spreuken 14 : 34. De tekst van den Hofprediker Dr. van der Flier bij de huwelijks-inzegening in de Grootte Kerk was Psalm 4 : 7b. Hij heeft toen zijn gehoor o.m. herinnerd aan de woorden van Amalia Solms op haar huwelijksdag: „Wat zal ik den Heere vergelden voor Zijne weldaden!” De aanwezigen zongen den jonggehuwden, die een Bijbel in zwartleeren band ontvingen, Gezang 96, de vier laatste regels, toe. Des morgens was in de Witte Zaal van het Paleis-Noordeinde het huwelijk voltrokken door den Minister van Justitie Cort van der Linden.

Nog denzelfden avond hebben de Koningin en haar inmiddels Prins geworden Gemaal de huwelijksreis aangevaard. Na de kerkelijke plechtigheid was een bruiloftsmaal ten Paleize aangericht, en daarbij heeft de Koningin-Moeder de schoone woorden gesproken: „Vol vertrouwen sta ik mijn kind af aan den man harer keuze.” En van Prins Hendrik bewaren we deze woorden: „Het zal mijn ernstig streven zijn, mij deze liefde waardig te toonen, opdat ik eenigermate zou mogen deelen in de liefde van het Nederlandsche volk voor zijn Koningin.”

*Prins Hendrik, Prins van
Oranien-Nassau
Gevonden Liefde tot de Heere!*

De handteekening van Prins Hendrik van 25 jaren geleden, en daaronder zijn lijfspreuk: „Rechtuit is de beste weg!”

Wij schrijven vijf en twintig jaren later, en het zilver glanst nu over den huwelijksband, in 1901 gelegd. Meer dan acht jaren heeft het geduurd, eer de volle

zon van het huiselijk geluk doorbrak in de vorstenwoning: 30 April 1909. Weer vijf jaren later verduisterde de zon van het vaderland: 2 Augustus 1914. Nog vier jaren, en het November-alarm deed Nederland dicht samendringen voor den troon: 18 November 1918. Dan nog één datum, een sleutel tot alle datums, die groot zijn geweest in de straks voltooide 25 jaren. Op den 6^{en} September 1898, den dag der inhuldiging hoort men in de Nieuwe Kerk te Amsterdam de gekroonde achttienjarige zeggen: „Oranje kan nooit, neen nooit genoeg voor Nederland doen.” Dacht ge, dat Nederland, het bewijs van den zin dier woorden eeuwen lang gezien hebbende, ooit genoeg zou kunnen doen voor Oranje?

Ik sprak van een sleutel tot het geheim der liefde, die vorstin en volk samenhouden. Ik had den sleutel nog niet geweest. In 1913 schreef Koningin Wilhelmina onder haar portret, geschonken aan mevrouw Da Costa, die voor het Vredespaleis een copie had aangeboden van het reusachtig monument, dat op een rots, op de grens van Chili en Argentinië staat en den zegenenden Christus afbeeldt: „Christ avant tout!” (Christus vóór alles!) En in die drie woorden, tevens een geloofsbrief van ontroerenden eenvoud, heeft onze Koningin neergelegd, wat haar kracht heeft gegeven, om 25 jaren voor Nederland te zijn: „de Dochter eener hoogvereerde Moeder, de Gade van een beminden Prins-Gemaal, de Moeder eener geliefde Dochter, en door dat alles heen: een Koningin van voorbeeldige trouw, tact en bekwaamheid.”

Het volk van Nederland moge al, individueel gezien, die zinspreuk van het „Christ avant tout!” niet algemeen onderschrijven, als geheel leeft het toch onder den invloed van het Evangelie, waarvan Christus de inhoud is. En naarmate ons volk vasthoudt aan het Evangelie, zal het den band tusschen zich en Oranje kunnen handhaven tot werkelijk nut van zijn hoogste belangen.

In de wapenspreuk van Prins Hendrik leest men: „Per aspera ad astra.” (Door de doornen tot de sterren.) Ook op het levenspad van Koningin en Prins hebben doornen niet ontbroken en zullen zij liggen tot het einde toe. Niet tot de sterren echter, maar boven de sterren zal het eens lichten, en dan mogen daar gevonden worden allen, die nu mee-zingen het lied voor den zilveren huwelijksdag van onze Koningin en onzen Prins, gezongen óók op 7 Februari 1901:

„U zegne God!
„Hij stell' U tot een zegen,
„Gezegend zij Uw hoofd, Uw hart, Uw wegen,
„Uw aardsch, Uw eeuwig lot.”

✠

H. J. V. D. MUNNIK

IK EN MIJN HUIS

✠

WAT IS HET EEN VOORRECHT, WANNEER MAN en vrouw beide hun huwelijk beginnen en voortzetten met de Jozua's keuze: „Aangaande mij en mijn huis, wij zullen den Heere dienen!” God geeft Zijn belofte ook aan het huisgezin van den geloovige. Het „Gij en uw huis” is een beginsel der Schrift.

De Heere Jezus heeft eens gezegd tegen Zacheüs: „Ik moet heden in uw huis zijn!” Hij wil zoo gaarne onze Gast, onze Huisvriend wezen, om er dan van ons de eerste plaats te ontvangen.

Waar liefde woont, wordt de zegen geboden. Liefde tot God en liefde tot elkander. Deze liefde geeft gaarne en dient gaarne.

Een gezin, waar zulke beginselen gevonden worden, is een bolwerk tegen het kwaad, een getuigenis voor God, en een afschaduwing van de hoogere geestelijke betrekkingen.

257